

Vyvěšeno dne: 27. 12. 2023

Svěšeno dne: 11. 1. 2024

21 Cdo 3509/2022-687



ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK**

**JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jiřího Doležílka a soudců JUDr. Marka Cigánka a Mgr. Miroslava Hromady, Ph.D., v právní věci žalobce **Odborového svazu KOVO** se sídlem v Praze 3, náměstí Winstona Churchilla č. 1800/2, IČO 49276832, zastoupeného JUDr. Jiřím Podhajským, advokátem se sídlem v Ostravě, U Tiskárny č. 578/1, proti žalované **DEZA, a. s.**, se sídlem v Krásně nad Bečvou, Masarykova č. 753, IČO 00011835, zastoupené doc. JUDr. Martinem Štefkem, Ph.D., advokátem se sídlem v Praze 1, Jungmannova č. 745/24, o určení, že žalobce působí u žalované jako odborová organizace, za účasti vedlejších účastníků na straně žalované **1) Základní organizace Odborového svazu ECHO při DEZA, a. s. Valašské Meziříčí** se sídlem v Krásně nad Bečvou, Masarykova č. 753, IČO 18055010, a **2) Odborového svazu ECHO** se sídlem v Praze 9, Rubeška č. 393/7, IČO 00225444, vedené u Okresního soudu ve Vsetíně – pobočky ve Valašském Meziříčí pod sp. zn. 19 C 215/2018, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. června 2022, č. j. 16 Co 87/2022-646, takto:

I. Dovolání žalované **se zamítá.**

II. Žalovaná a vedlejší účastníci na straně žalované **jsou povinni** společně a nerozdílně zaplatit žalobci na náhradě nákladů dovolacího řízení 6 413 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Jiřího Podhajského, advokáta se sídlem v Ostravě, U Tiskárny č. 578/1.

Odůvodnění:

1. Dopisem ze dne 31. 10. 2017, doručeným žalované dne 2. 11. 2017, žalobce oznámil žalované, že u ní působí jako odborová organizace, neboť splňuje podmínky uvedené v ustanovení § 286 zákoníku práce. Přípisem ze dne 18. 6. 2018 žalovaná sdělila žalobci,

že má pochybnosti o tom, že žalobce nebo jeho organizační jednotky mají právo působit, jednat a kolektivně vyjednávat u žalované.

2. Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu ve Vsetíně – pobočky ve Valašském Meziříčí dne 9. 10. 2018 domáhal určení, že počínaje dnem 3. 11. 2017 působí u žalované jako odborová organizace. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že je odborovou organizací s předmětem činnosti určeným ve stanovách a že působí u každého zaměstnavatele, u kterého jsou v pracovním poměru alespoň tři členové Odborového svazu KOVO evidovaní v Odborovém svazu KOVO nebo v jeho organizačních jednotkách. Svou činnost zabezpečuje prostřednictvím svých orgánů, organizačních jednotek a jejich orgánů, svých členů, funkcionářů a zaměstnanců, příp. třetích osob. Jeho organizačními jednotkami bez právní osobnosti jsou seskupení členů Odborového svazu KOVO zaměstnaných u jednoho zaměstnavatele, volební obvody, krajská sdružení a odvětvové sekce. Organizačními jednotkami s právní osobností jsou základní organizace OS KOVO a sdružení základních organizací OS KOVO; tyto působí u zaměstnavatelů samostatně a svým jménem. Dopisem ze dne 31. 10. 2017, doručeným dne 2. 11. 2017, žalobce oznámil žalované, že u ní působí jako odborová organizace, a zároveň žalovanou informoval o složení Výboru seskupení členů a o tom, že za odborovou organizaci jedná pověřený zástupce v osobě Davida Šrotta. Vyjádřil přesvědčení, že oznámení bylo učiněno řádně, žalovaná však od 18. 6. 2018, kdy zpochybnila právo žalobce u ní působit, porušuje jeho právo jako odborové organizace u ní působit. Naléhavý právní zájem na určení svého působení u žalované ve smyslu ustanovení § 80 občanského soudního řádu spatřoval v tom, že jde o jediný procesní postup, jímž lze účinně zabránit všem dalším protiprávním jednáním žalované a předejít opakovaným žalobám na splnění povinnosti.

3. Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby. Bránila se námitkou absence naléhavého právního zájmu na požadovaném určení a dále namítala, že ze stavu zápisu ve spolkovém rejstříku nevyplývá, že žalobce u žalované působí, když nemá ve stanovách působení v určitém odvětví ekonomiky, tedy ani působení v chemickém průmyslu, a že žalobce nesplnil zákonné podmínky pro působení u žalované v podobě řádného písemného oznámení, když dopisem ze dne 31. 10. 2017 bylo žalované oznámeno působení žalobce prostřednictvím výboru seskupení členů, které nemá právní subjektivitu, proto nemůže kolektivně vyjednávat a u žalované působit v postavení odborové organizace. Nadto považuje jednání žalobce za jednání v rozporu s dobrými mravy a za šikanózní výkon práva, neboť žalobci dle jejího mínění nejde o hájení práv zaměstnanců u žalované a nastolení sociálního smíru, ale směřuje k vyhocení situace, včetně nezákonné stávkové pohotovosti s cílem poškodit dobrou pověst žalované.

4. Vedlejší účastníci na straně žalované se připojili ke stanovisku žalované s tím, že způsob vyjednávání se zaměstnavatelem formou vyhlášení stávkové pohotovosti s mediálním přesahem považují za nepřijatelný. Navrhli rovněž zamítnutí žaloby.

5. Okresní soud ve Vsetíně – pobočka ve Valašském Meziříčí ve věci rozhodl nejprve rozsudkem ze dne 2. 10. 2019, č. j. 19 C 215/2018-370, jímž žalobu zamítl pro nedostatek naléhavého právního zájmu na požadovaném určení ve smyslu ustanovení § 80 občanského soudního řádu. K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě tento rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení usnesením ze dne 11. 3. 2020, č. j. 16 Co 6/2020-427, neboť dospěl k závěru, že naléhavý právní zájem na určení ve věci prokázán je.

6. Okresní soud ve Vsetíně – pobočka ve Valašském Meziříčí poté rozsudkem ze dne 26. 1. 2022, č. j. 19 C 215/2018-608, žalobu znovu zamítl a uložil žalobci povinnost zaplatit na náhradě nákladů řízení žalované 48 302,20 Kč a vedlejším účastníkům na straně žalované 17 585,70 Kč k rukám jejich zástupců. Vyšel ze skutkových a právních závěrů, podle nichž žalobce je právnickou osobou zapsanou ve spolkovém rejstříku jako odborová organizace, jejímž nejvyšším orgánem je sjezd a výkonné vedení je složeno z předsedy

OS KOVO a místopředsedů, přičemž jedním z místopředsedů OS KOVO je ode dne 16. 6. 2017 Tomáš Valášek. Členové výkonného vedení OS KOVO zastupují OS KOVO v plném rozsahu samostatně. Písemné právní úkony, jimiž OS KOVO vznikají závazky a úkony v oblasti finanční, musí podepisovat vždy dva členové výkonného vedení OS KOVO společně. Odborový svaz KOVO ve smyslu stanov schválených sjezdem OS KOVO 15. – 17. 6. 2017 sdružuje své členy za účelem ochrany jejich hospodářských a sociálních zájmů. OS KOVO a organizační jednotky OS KOVO se člení na organizační jednotky s právní osobností a bez právní osobnosti. Mezi organizační jednotky bez právní osobnosti patří seskupení členů s minimálním počtem tří osob, které je zřizováno OS KOVO zápisem do Rejstříku a zrušeno taktéž výmazem z Rejstříku. Orgánem seskupení členů je odborový zástupce nebo Výbor seskupení členů. Soud prvního stupně dále vzal za prokázané, že oznámením ze dne 31. 10. 2017 oznámil žalobce žalované s odkazem na ustanovení § 286 zákoníku práce, že u žalované působí jako odborová organizace označená jako Odborový svaz KOVO, když splňuje podmínky dle zákoníku práce, tedy že členy Odborového svazu KOVO jsou alespoň tři zaměstnanci žalované a podle stanov je Odborový svaz KOVO oprávněn zastupovat zaměstnance podle zvláštního zákona, dále že za odborovou organizaci jedná pověřený zástupce pan David Šrott, že k datu 31. 10. 2017 působí Odborový svaz KOVO u žalované prostřednictvím Výboru seskupení členů, kdy jmenovitě uvádí sedm osob, mezi nimi Bc. Davida Šrotta, Aleše Zbránka, Ladislava Kováře, Marka Kuráně a Jakuba Matochu s tím, že Výbor seskupení členů je orgánem odborové organizace, která působí u zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů, a za účelem plnění zákonných povinností zaměstnavatele ve vztahu k odborové organizaci uvádí kontakt na pověřeného zástupce odborové organizace, a to Davida Šrotta s odkazem na regionální pracoviště Odborového svazu KOVO ve Zlíně. Oznámení bylo podepsáno místopředsedou Odborového svazu KOVO Tomášem Valáškem. Z dokladu o doručování vzal soud za prokázané, že oznámení bylo doručeno žalované dne 2. 11. 2017. K oznámení nebyly připojeny žádné přílohy. Soud prvního stupně s odvoláním na závěry přijaté v rozsudcích Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2019, sp. zn. 21 Cdo 641/2018, a ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 21 Cdo 863/2021, dospěl k závěru, že žalobce vůči žalované svou povinnost podle ustanovení § 286 odst. 4 zákoníku práce řádně a v plném rozsahu nesplnil. Předdeslal, že žádná právní norma nestanoví povinnost odborové organizaci vymezit svou působnost pro určitý obor či odvětví průmyslu nebo jen pro určité zaměstnavatele, vymezení v § 2 stanov žalobce, z něhož vyplývá, že působí u každého zaměstnavatele bez ohledu na obor či odvětví, ve kterých vyvíjí svou činnost, u kterého jsou v pracovním poměru alespoň tři její členové, neodporuje platné právní úpravě. Dovodil, že žalobce naplnil podmínku uvést údaj a prokázat, že alespoň tři jeho členové jsou u žalované v pracovním poměru. Jmenovité uvedení čtyř členů Výboru seskupení členů OS KOVO je dostatečně určité a žalovaná si mohla ověřit ve své databázi, že byli v rozhodném období jejími zaměstnanci. Současně vzal za prokázané, že všechny tyto čtyři osoby podepsaly přihlášky, tři z nich dne 30. 10. 2017 a jedna dne 31. 10. 2017, členství v OS KOVO jim vzniklo dnem 1. 11. 2017 a k okamžiku doručení oznámení tedy byly členy žalobce a současně zaměstnanci žalované. Skutečnost, že nebyly předloženy jejich členské průkazy či že na přihláškách není potvrzení o evidenci, neprokazuje opak, nadto výpovědi svědků toto jednoznačně prokazují. Dospěl rovněž k závěru, že podpis jediného místopředsedy odborového svazu na oznámení je dostačující, neboť oznámení o působení odborové organizace je právním úkonem, z něhož primárně nevznikají závazky a úkony v oblasti finanční, u nichž by bylo nutné, aby takovýto právní úkon podepisovali dva členové výkonného vedení OS KOVO společně. Nesplněním však shledal sdělení a prokázání, že stanovy odborové organizace upravují působení u zaměstnavatele a oprávnění jednat, neboť podle rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 863/2021 součástí těchto údajů má být i konkrétní informace o orgánu odborové organizace, který je podle stanov

oprávněn se zaměstnavatelem jednat, a doložení tohoto údaje, k čemuž však nedošlo, protože oznámení žalobce ze dne 31. 10. 2017 není doplněno stanovami žalobce ani informací o možnosti se s nimi seznámit ve veřejně přístupné databázi. Usoudil, že i kdyby přistoupil na argumentaci žalobce, že od 1. 1. 2014 jsou stanovy povinně součástí sbírky listin spolkového rejstříku, přesto by uvedená podmínka splněna nebyla, neboť z oznámení nevyplývá jednoznačně, řádně a určitě, se kterým orgánem odborové organizace má žalovaná jako zaměstnavatel v pracovněprávních vztazích jednat a který orgán odborové organizace je k tomu oprávněn. V oznámení je totiž uvedeno, že za odborovou organizaci jedná pověřený zástupce David Šrott, který – jak bylo v řízení prokázáno – nebyl a není zaměstnancem žalované, k datu oznámení žalovaná objektivně žádnou povědomost o této osobě nemohla mít, a to ani s přihlédnutím k uvedení kontaktní adresy osoby – regionální pracoviště Odborového svazu KOVO. K oznámení není doloženo nic, co by osvědčovalo oprávnění či pověření Davida Šrotta za žalobce s žalovanou v pracovněprávních vztazích jednat. Mimo to oznámení odkazuje zároveň na Výbor seskupení členů, přičemž ze stanov žalobce vyplývá, že výbor seskupení členů je orgánem Seskupení členů ve smyslu § 16a stanov, které je však organizační jednotkou bez právní osobnosti, a proto nemůže za žalobce vstupovat do pracovněprávních vztahů včetně kolektivního vyjednávání. Nadto nebylo v řízení prokázáno, že by Seskupení členů u žalované bylo ve smyslu § 16a odst. 1 stanov žalobce řádně zřízeno zápisem do Rejstříku, tato informace ve veřejně přístupném rejstříku uvedena není. Usoudil, že vzhledem k následkům, které oznámení o působení odborové organizace ve smyslu ustanovení § 286 odst. 4 zákoníku práce znamená pro právní postavení zaměstnavatele i pro další odborové organizace, které případně u zaměstnavatele již působí, nelze od dílčí vady takového právního jednání odhlédnout; pokud tedy jedna z podmínek vyplývajících z ustanovení § 286 odst. 4 zákoníku práce nebyla řádně naplněna, je vadným celé právní jednání učiněné žalobcem dne 31. 10. 2017.

7. K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 21. 6. 2022, č. j. 16 Co 87/2022-646, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě vyhověl, resp. určil, že žalobce působí u žalované jako odborová organizace počínaje dnem 3. 11. 2017 (výrok I rozsudku odvolacího soudu), a rozhodl, že žalovaná a vedlejší účastníci na straně žalované jsou povinni společně a nerozdílně zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů 41 268 Kč k rukám advokáta JUDr. Jiřího Podhajského (výrok II rozsudku odvolacího soudu). Shodně se soudem prvního stupně shledal splněnou podmínku oznámit a prokázat, že alespoň 3 členové žalobce jsou zaměstnanci žalované. Zejména konstatoval, že 4 zaměstnanci žalované se ke svému členství v odborové organizaci (míněno žalobce) přihlásili, a usoudil, že mohou-li státní orgány do postavení a činnosti odborové organizace zasahovat jen v mezích zákona, přičemž zákon nepředpokládá možnost soudního přezkumu vzniku a zániku členství, jedná se o vnitřní záležitost odborové organizace, kterou soud není oprávněn přezkoumávat. Otázkou „legitimity“ vzniku členství označených zaměstnanců žalované ke dni 1. 11. 2017 se proto dále nezabýval. Na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že oznámení žalobce ze dne 31. 10. 2017 obsahovalo v době jeho doručení žalované (dne 2. 11. 2017) všechny náležitosti stanovené v § 286 odst. 3 a 4 zákoníku práce, proto žalobci vzniklo oprávnění působit u žalované jako odborová organizace od 3. 11. 2017. Odvolací soud především přisvědčil argumentaci žalobce, že za situace, kdy právní úprava, konkrétně ustanovení § 66 písm. a) a § 72 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, s účinností od 1. 1. 2014 stanoví povinnost odborové organizace uveřejnit stanovy ve veřejně přístupné sbírce listin, je s ohledem na formální princip publicity veřejného rejstříku nadbytečné vyžadovat, aby odborová organizace, která splnila povinnost uveřejnit stanovy ve sbírce listin, k oznámení podle ustanovení § 286 odst. 4 zákoníku práce přikládala své stanovy nebo informovala zaměstnavatele o možnosti se s nimi seznámit ve veřejném rejstříku.

Konstatoval, že ze spolkového rejstříku se podává, že stanovy žalobce byly založeny do sbírky listiny již dne 23. 7. 2015 a jejich změna dne 28. 6. 2017, a oproti soudu prvního stupně dospěl k závěru, že žalobce splnění podmínky spočívající v tom, že stanovy upravují jeho působení u žalované a oprávnění jednat, doložil, neboť žalovaná měla v době doručení oznámení možnost seznámit se se stanovami žalobce ve sbírce listin, aniž by žalobce musel (byl povinen) žalovanou o této možnosti informovat v oznámení podle ustanovení § 286 odst. 4 zákoníku práce. Neztotožnil se ani s názorem soudu prvního stupně, že sdělení žalobce v jeho oznámení o orgánu odborové organizace, který je podle stanov oprávněn s žalovanou jednat, je neurčité a nesrozumitelné. Dovodil, že ze stanov žalobce vyplývá, že Odborový svaz KOVO působí u jednotlivých zaměstnavatelů buď přímo prostřednictvím seskupení členů jako organizačních jednotek bez právní osobnosti, nebo formou tzv. základních organizací jako organizačních jednotek s právní osobností, což je v souladu s právními předpisy, a že výběr konkrétní formy působení u jednotlivých zaměstnavatelů je jako otázka vnitřní organizační struktury zcela autonomní záležitostí žalobce; neobstojí proto námitka, že žalobce nemůže u žalované působit jako odborová organizace prostřednictvím seskupení členů jako organizační jednotky bez právní osobnosti. Nedůvodnou shledal i námitku žalované, že stanovy žalobce vůbec neupravují možnost ustavovat výbor seskupení členů, neboť podle § 16a odst. 3 stanov žalobce je orgánem seskupení členů odborový zástupce nebo výbor seskupení členů, a toto ustanovení dále stanoví, že odborový zástupce nebo výbor seskupení členů jsou orgánem odborové organizace působícím u zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů. Žalované nepřisvědčil ani v tom, že by podle oznámení byli oprávnění jednat s žalovanou současně David Šrott a výbor seskupení členů. Z obsahu oznámení podle jeho názoru naopak jednoznačně vyplývá, že příslušným orgánem odborové organizace, který působí u žalované, je výbor seskupení členů jako kolektivní orgán složený ze 7 členů a že za tento orgán je oprávněn navenek s žalovanou jednat samostatně David Šrott jako pověřený zástupce (člen výboru seskupení členů), přičemž skutečnost, že David Šrott nebyl zaměstnancem žalované, není pro posouzení věci významná. Poukázal na to, že v praxi je zcela běžné, že v případě kolektivních orgánů právnických osob je stanoven způsob jednání členů takového orgánu. Požadavek žalované, aby žalobce u ní působil prostřednictvím samostatné základní odborové organizace s právní osobností, shledal odporujícím ústavně garantovanému právu svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů, a to bez ohledu na žalovanou tvrzené „zavedené zvyklosti působení odborových svazů“. Jako odporující zásadě plurality odvolací soud odmítl argument žalované, že zájmy zaměstnanců jsou u ní hájeny prostřednictvím tří odborových organizací, které dlouhodobě u žalované působí, a nezabýval se ani dalšími tvrzenými skutečnostmi, v nichž žalovaná spatřovala nemravnost či šikanózní výkon práva žalobce, protože se mělo jednat o postupy žalobce až při následném kolektivním vyjednávání, přičemž platnost právních jednání je třeba posuzovat k okamžiku a se zřetelem na okolnosti, kdy bylo právní jednání učiněno.

8. Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu v rozsahu výroku I podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost shledává v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek „zda k oznámení o působení odborové organizace musí být přiloženy stanovy či toto musí obsahovat alespoň odkaz na stanovy odborové organizace“ a „zda je určité právní jednání v identifikaci orgánu oprávněného jednat za žalobce k pracovněprávnímu jednání za žalobce, když toto jednání určuje podle žalobcových stanov neexistující orgán a současně zmocňuje k jednání osobu, která je identifikována jednou jménem a příjmením a jednou jako regionální pracoviště žalobce“, při jejichž řešení se odvolací soud podle názoru dovolatelky odchýlil od závěrů přijatých v rozhodnutích Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 863/2021 a sp. zn. 21 Cdo 641/2018. Dovolatelka předně vytýká odvolacímu soudu, že ač se o rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 863/2021 formálně opírá, ve skutečnosti se od něho

zásadním způsobem odchýlil, neboť nerespektoval jeho požadavek, „aby odborová organizace své působení u zaměstnavatele řádně prokázala“, a jeho závěr, že „splnění podmínky spočívající v tom, že stanovy odborové organizace upravují její působení u zaměstnavatele a oprávnění jednat, odborová organizace zpravidla doloží tím, že k oznámení přiloží své stanovy, popř. zaměstnavatele informuje o možnosti se s nimi seznámit na veřejně přístupných internetových (webových) stránkách, na nichž stanovy zveřejnila“. Poukazuje na to, že podle napadeného rozsudku žalobce k oznámení nepřiložil své stanovy ani neinformoval žalovanou, kde se s nimi může seznámit. Dále zdůrazňuje, že již v řízení před soudem prvního stupně doložila komplikovanou organizační strukturu žalobce, a má za to, že odvolací soud tím, že přijal závěr, podle něhož by se sama měla investigativně seznamovat s organizační strukturou žalobce a dohledávat klíčové údaje potvrzující, že žalobce u žalované působí, rozhodl v přímém rozporu s právním názorem vyjádřeným v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 863/2021, podle něhož smyslem a účelem právní úpravy postavení odborové organizace v pracovněprávních vztazích není, aby zaměstnavatel po tom, zda u něj taková odborová organizace působí, pátral a skutečnosti o jejím působení investigativně zjišťoval. Také ohledně tvrzené neurčitosti identifikace orgánu žalobce oprávněného za žalobce jednat dovolatelka namítá, že odvolacím soudem nebyly reflektovány závěry rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 863/2021. Zdůrazňuje, že odvolací soud v napadeném rozsudku konstatoval, že z obsahu oznámení jednoznačně vyplývá, že příslušným orgánem odborové organizace, který působí u žalované, je výbor seskupení členů a že úprava tohoto orgánu je obsažena v § 16a stanov žalobce, avšak učinil tak, aniž provedl důkaz přečtením stanov žalobce. Vytýká tedy odvolacímu soudu, že aniž provedl příslušný důkazní prostředek, bez dalšího přehodnotil důkaz – stanovy žalobce a dospěl k opačnému skutkovému závěru než soud prvního stupně. Mimo to namítá, že ustanovení § 16a stanov žalobce orgán „Výbor seskupení členů“ vůbec neupravuje, resp. že stanovy takový orgán neznají ani neupravují, a že soud prvního stupně dospěl k závěru, že orgánem žalobce je seskupení členů, nikoliv výbor seskupení členů. Argumentuje, že Nejvyšší soud judikoval, že k jednání se zaměstnavatelem může být určen příslušný orgán pouze stanovami, stanovy žalobce však orgán nazvaný „Výbor seskupení členů“ neupravují, proto tento orgán ani nemůže být žalobcem určen k tomu, aby za žalobce jednal. Odvolací soud podle názoru dovolatelky také zcela ignoruje jazykové znění oznámení, z něhož vyplývá, že žalovaná byla současně povinna plnit své povinnosti vůči regionálnímu pracovišti žalobce. Závěrem vytýká odvolacímu soudu, že způsobem vedení dokazování zasáhl do jejího práva na spravedlivý proces tím, že neprovedl dokazování přečtením § 16a stanov žalobce a tím jí odepřel rovné postavení se žalobcem a stejnou možnost k uplatnění jejích práv. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a potvrdil rozsudek soudu prvního stupně.

9. Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání žalované zamítl. Ztotožňuje se se závěry odvolacího soudu a odmítá, že by byly v rozporu s rozhodnutími Nejvyššího soudu. V rozsudku sp. zn. 21 Cdo 641/2018 Nejvyšší soud rozhodoval podle právních předpisů ve znění platném a účinném před účinností zákona č. 304/2013 Sb., tedy podle právní úpravy, která povinnost odborové organizace uveřejnit stanovy neobsahovala, navíc způsob doložení předmětné povinnosti uvozuje slovem „zpravidla“, tam uvedené způsoby doložení sledované podmínky jsou tedy pouze demonstrativní. Důkaz stanovami žalobce provedl soud prvního stupně a učinil z něho mimo jiné zjištění, že podle § 16a stanov žalobce orgánem seskupení členů je odborový zástupce nebo výbor seskupení členů, tvrzení dovolatelky, že ustanovení § 16a stanov žalobce orgán „výbor seskupení členů“ vůbec neupravuje, je tedy nepravdivé, stejně jako její tvrzení, že soud prvního stupně dospěl k názoru, že orgánem žalobce je seskupení členů, nikoliv výbor seskupení členů. Tvrzení dovolatelky, že by měla plnit své povinnosti vůči Regionálnímu pracovišti OS KOVO, je zavádějící a úmyslně zkreslené,

neboť toto bylo v oznámení uvedeno výslovně a pouze jako doručovací adresa pro písemný kontakt se členem Výboru seskupení panem Davidem Šrottem. Dovolatelka měla možnost bez jakéhokoliv „pátrání a investigativního zjišťování“ nahlédnout do stanov žalobce dálkovým přístupem do sbírky listin veřejného rejstříku, kde se stanovky na základě ustanovení § 66 zákona č. 304/2013 Sb. v době oznámení nacházely; o tom, že dovolatelka nepovažovala za nutné tak učinit, svědčí mimo jiné skutečnost, že se žalobcem jako odborovou organizací opakovaně jednala, a to dokonce i o uzavření kolektivní smlouvy, a teprve po zásahu vedlejších účastníků na straně žalované již po dobu pěti let účelovým a obstrukčním jednáním brání působení žalobce a části svých zaměstnanců znemožňuje sdružovat se za účelem ochrany jejich sociálních a hospodářských práv u žalované, což je v přímém rozporu s článkem 27 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

10. Vedlejší účastníci na straně žalované ve vyjádření k dovolání uvedli, že je jednoznačně podporují a považují je za správné a důvodné. V obsahu vyjádření rozvádějí své názory na to, že žalobce nemá ve stanovách vymezenou působnost u žalované, že nebyly splněny podmínky vzniku členství údajných členů seskupení členů, že žalobce jedná v rozporu „s dobrými mravy Českomoravské konfederace odborových svazů“; tyto výtky se ovšem mívají s dovolacími důvody vymezenými dovolatelkou. Shodně s ní vedlejší účastníci namítají, že v oznámení ze dne 31. 10. 2017 je určen k jednání orgán, který stanovky žalobce neznají, a mají za to, že takové oznámení je z povahy věci neplatné a nemůže vyvolat žádné právní účinky. Navrhli, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a rozsudek soudu prvního stupně potvrdil nebo aby věc vrátil k novému projednání před odvolacím soudem.

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalované podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

12. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

13. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

14. Žalovaná v bodu III. B dovolání vyčítá odvolacímu soudu skutkový závěr, že orgánem odborové organizace působícím u žalované je výbor seskupení členů, přičemž odvolací soud měl pochybit tím, že dospěl k opačnému skutkovému závěru než soud prvního stupně, aniž by příslušný důkazní prostředek (stanovy žalobce) provedl k důkazu. K existenci této tvrzené vady by však dovolací soud nemohl přihlídnout ani za podmínek § 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř., neboť dovolatelka připisuje odvolacímu soudu postup, který neučinil. Odvolací soud totiž v předmětné otázce vycházel nikoliv z odlišného, ale ze shodného skutkového závěru jako soud prvního stupně. Soud prvního stupně učinil závěr, že „orgánem seskupení členů je odborový zástupce nebo Výbor seskupení členů“ (viz bod 34 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně). Ze stejného skutkového závěru vyšel i odvolací soud (viz bod 27 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu), který však předmětné ustanovení stanov dále vykládal jinak, než soud prvního stupně – učinil tedy jiný právní závěr; žalovaná však proti tomuto právnímu závěru žádnou právní otázku jako dovolací důvod neformuluje. Odkazuje sice na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 21 Cdo 863/2021, ovšem ten se problematikou výkladu (zde stanov) nijak nezabývá.

15. Odhlédnuto tedy od žalovanou vytýkané vady řízení (jíž se však odvolací soud, jak bylo vysvětleno výše, nedopustil) je dovolání žalované v ostatním obsahu bodu III. B jen pouhou kritikou právního posouzení odvolacího soudu, jež však k založení přípustnosti dovolání nepostačuje (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 32 Cdo 1389/2013). Otázku přípustnosti dovolání si není oprávněn vymezit sám odvolací soud, neboť tím by narušil zásady, na nichž spočívá dovolací řízení, zejména zásadu dispoziční a zásadu rovnosti účastníků řízení. Z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že pokud občanský soudní řád vyžaduje a Nejvyšší soud posuzuje splnění zákonem stanovených formálních náležitostí dovolání, nejedná se o přepjatý formalismus, ale o zákonem stanovený postup (srov. například usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 1092/15).

16. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci (mimo jiné) zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že přípisem ze dne 31. 10. 2017 žalobce oznámil žalované s odkazem na ustanovení § 286 zákoníku práce, že u žalované působí odborová organizace Odborový svaz KOVO. Oznámení bylo doručeno žalované dne 2. 11. 2017 a nebyly k němu připojeny žádné přílohy. Stanovy žalobce schválené VII. sjezdem OS KOVO, 15. – 17. 6. 2017 jsou od 28. 6. 2017 založeny ve veřejně přístupné části sbírky listin spolkového rejstříku.

17. Za tohoto stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu (mimo jiné) na vyřešení otázky hmotného práva, zda je povinností odborové organizace přiložit k oznámení o splnění podmínek působení u zaměstnavatele své stanov, či jinak na ně odkázat, jsou-li tyto obsaženy ve sbírce listin ve veřejném rejstříku. Protože tato právní otázka v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

18. Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – vzhledem k tomu, že oznámení o působení odborové organizace bylo učiněno 2. 11. 2017 – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění účinném do 31. 12. 2017 (dále jen „zák. práce“).

19. Podle ustanovení § 286 odst. 3 zák. práce odborová organizace působí u zaměstnavatele a má právo jednat, jen jestliže je k tomu oprávněna podle stanov a alespoň 3 její členové jsou u zaměstnavatele v pracovním poměru; kolektivně vyjednávat a uzavírat kolektivní smlouvy může za těchto podmínek jen odborová organizace nebo její pobočná organizace, jestliže ji k tomu opravňují stanov odborové organizace.

20. Podle ustanovení § 286 odst. 4 zák. práce oprávnění odborové organizace u zaměstnavatele vznikají dnem následujícím po dni, kdy zaměstnavateli oznámila, že splňuje podmínky podle odstavce 3; přestane-li odborová organizace tyto podmínky splňovat, je povinna to zaměstnavateli bez zbytečného odkladu oznámit.

21. Nejvyšší soud již dříve uzavřel (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2019, sp. zn. 21 Cdo 641/2018), že oznámení odborové organizace zaměstnavateli podle § 286 odst. 4 zák. práce, že splňuje podmínky podle § 286 odst. 3 zák. práce, je pracovněprávním úkonem (jednáním). Obsahovými náležitostmi tohoto oznámení jsou nejen údaje o tom, že stanov odborové organizace upravují její působení u zaměstnavatele a oprávnění jednat a že alespoň tři její členové jsou u zaměstnavatele v pracovním poměru, ale také doložení sdělovaných údajů. Splnění těchto podmínek (spočívajících v tom, že stanov odborové organizace upravují její působení u zaměstnavatele a oprávnění jednat) doloží odborová organizace zpravidla tím, že k oznámení přiloží své stanov, popř. zaměstnavatele informuje o možnosti se s nimi seznámit na veřejně přístupných internetových (webových) stránkách, na nichž stanov zveřejnila. Nejvyšší soud v tomto rozsudku výslovně poznamenal, že posuzuje stav v době, kdy právní úprava nestanovila povinnost odborové organizace uveřejnit stanov (jeho závěry pak následně cituje i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne



28. 4. 2021, sp. zn. 21 Cdo 863/2021, jenž rovněž neposuzoval právní otázku publicity listin založených ve sbírce listin veřejného rejstříku).

22. Evidence odborových organizací se změnila od 1. 1. 2014, kdy nabyl účinnosti zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů (dále jen „z. v. r.“). Podle něho se odborové organizace zapisují do spolkového rejstříku [§ 26 odst. 1 písm. a) z. v. r.].

23. Spolkový rejstřík je veřejným rejstříkem ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 z. v. r. Součástí veřejného rejstříku je sbírka listin (§ 2 odst. 1 věta druhá z. v. r.), v níž jsou obsaženy rovněž stanovy odborové organizace [§ 66 písm. a) z. v. r.]. V ustanovení § 3 z. v. r. je vyjádřen princip formální publicity veřejného rejstříku, spočívající v právu každého na (dálkový) přístup rovněž k listinám zakládaným do sbírky listin (srov. například HAVEL, Bohumil, ŠTENGLOVÁ, Ivana, DĚDIČ, Jan, JINDŘICH, Miloslav a kol.: *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 6).

24. Princip materiální publicity pak (mimo jiné) znamená, že údaje a obsah listin, jejichž zveřejnění zákon ukládá, může zapsaná osoba namítat vůči třetím osobám až od okamžiku jejich zveřejnění, ledaže by prokázala, že třetí osobě byly známy dříve (§ 8 odst. 2 věta první z. v. r.). Tento princip se tak jednoznačně uplatňuje i ve vztahu k obsahu listin obligatorně zakládaných do sbírky listiny (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2021, sp. zn. 27 Cdo 1739/2021).

25. Ve výše uvedeném rozsudku ze dne 27. 8. 2019, sp. zn. 21 Cdo 641/2018, Nejvyšší soud vysvětlil rovněž smysl a účel oznámení odborové organizace, že splňuje podmínky působení u zaměstnavatele. Zaměstnavatel totiž může vůči odborové organizaci plnit povinnosti stanovené mu zákonem jen tehdy, má-li vědomost o tom, že u něj odborová organizace (splňující podmínky podle ustanovení § 286 odst. 3 zák. práce) působí. Smyslem a účelem právní úpravy postavení odborové organizace v pracovněprávních vztazích přitom není, aby zaměstnavatel po tom, zda u něj taková odborová organizace působí, „pátral“ a skutečnosti o jejím působení investigativně zjišťoval. Naopak, jak v zájmu zaměstnavatele, tak i v zájmu samotného naplnění postavení odborové organizace v pracovněprávních vztazích jako nejvýznamnějšího „zástupce zaměstnanců“ je, aby ve vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem bylo postaveno najisto, od kdy odborová organizace u zaměstnavatele působí.

26. V posuzované věci je tak podstatné, že ke dni, v němž bylo zaměstnavateli doručeno oznámení odborové organizace o počátku jejího působení u zaměstnavatele, byly již ve sbírce listin veřejného rejstříku zveřejněny její aktuální stanovy a tyto byly dálkově přístupné. Ze zákona (bez nutnosti dodatečného informování) se prosadil princip formální publicity veřejného rejstříku. Ve stejný den se tak zaměstnavatel mohl prostřednictvím dálkového přístupu seznámit se stanovami a přesvědčit se, zda údaje uvedené v oznámení odpovídají jejich obsahu. Účel zákona zůstal zachován, neboť zaměstnavatel měl (mohl mít) k dispozici relevantní informace ze stanov před tím, než odborové organizaci měla vzniknout u něho oprávnění (§ 286 odst. 4 zák. práce). Nebylo proto nutné stanovy odborové organizace, které byly obsaženy ve sbírce listin veřejného rejstříku, k oznámení přikládat, ani oznamovat, že je možné se s jejich zněním seznámit ve veřejném rejstříku (prostřednictvím dálkového přístupu).

27. Protože rozsudek odvolacího soudu je – jak vyplývá z výše uvedeného – z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný, a protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. a nebyla zjištěna ani jiná vada řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalované podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

28. O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř.

29. Žalovaná neměla ve věci úspěch, a proto je povinna nahradit žalobci jeho náklady potřebné k bránění práva v dovolacím řízení. Vzhledem k tomu, že oba vedlejší účastníci mají stejná práva a povinnosti jako účastník řízení, jsou povinni vedle žalované, jíž ve sporu pomáhali, zaplatit s ní společně a nerozdílně žalobci náklady řízení. Důvod pro aplikaci § 150 o. s. ř. ve vztahu k vedlejším účastníkům, kteří po vydání napadeného rozhodnutí i v dovolacím řízení vystupovali na podporu procesně neúspěšné žalované, dovolací soud neshledal.

30. Při rozhodování o výši náhrady nákladů řízení dovolací soud přihlédl k tomu, že výše odměny za zastupování advokátem má být určena podle sazeb stanovených paušálně pro řízení v jednom stupni zvláštním právním předpisem (§ 151 odst. 2 část věty první před středníkem o. s. ř.), neboť nejde o přiznání náhrady nákladů řízení podle ustanovení § 147 nebo § 149 odst. 2 o. s. ř. a ani okolnosti případu v projednávané věci neodůvodňují, aby bylo postupováno podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně (§ 151 odst. 2 část věty první za středníkem o. s. ř.). Vyhláška č. 484/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), která upravovala sazby odměny advokáta stanovené paušálně pro řízení v jednom stupni, však byla nálezem Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12, č. 116/2013 Sb., dnem 7. 5. 2013 zrušena. Nejvyšší soud za této situace určil pro účely náhrady nákladů dovolacího řízení paušální sazbu odměny pro řízení v jednom stupni s přihlédnutím k povaze a okolnostem projednávané věci a ke složitosti (obtížnosti) právní služby poskytnuté advokátem ve výši 5 000 Kč. Kromě této paušální sazby odměny advokáta vznikly žalobci náklady spočívající v paušální částce náhrady výdajů ve výši 300 Kč (srov. § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Vzhledem k tomu, že zástupce žalobce, advokát JUDr. Jiří Podhajský, osvědčil, že je plátcem daně z přidané hodnoty, náleží k nákladům, které žalobci za dovolacího řízení vznikly, rovněž náhrada za daň z přidané hodnoty z této odměny a náhrad (srov. § 137 odst. 1 a 3 a § 151 odst. 2 větu druhou o. s. ř.) podle sazby daně z přidané hodnoty [21 % – srov. § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů] ve výši 1 113 Kč.

31. Žalovaná a vedlejší účastníci na straně žalované jsou povinni zaplatit náhradu nákladů dovolacího řízení v celkové výši 6 413 Kč žalobci k rukám advokáta, který ho v tomto řízení zastupoval (§ 149 odst. 1 o. s. ř.), do 3 dnů od právní moci rozsudku (§ 160 odst. 1 o. s. ř.).

32. P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 20. 12. 2023

L. S.

JUDr. Jiří Doležilek v. r.  
předseda senátu